

LUX

3 FILMER
24 SPRÅK
28 LÄNDER

FILM

DAYS

UROK (LÄXAN)

Kristina Grozeva och Petăr Vältjanov
Bulgarien, Grekland



UROK (LÄXAN)

KRISTINA GROZEVA OCH PETÅR VÅLTJANOV

Nade är engelsklärare. Hon bor med sin arbetslöse make och deras fyraåriga dotter. En dag när hon kommer hem från jobbet står en utmätningsman och väntar på henne. Hennes man har inte betalat avgifterna till banken utan använt pengarna till annat. Nade har tre dagar på sig att skrapa ihop pengarna och betala banken. Lyckas hon inte kommer huset att tvångsförsäljas.

Därmed börjar en nedräkning som utvecklas till ett hinderlopp, och Nades moraliska integritet, som hittills varit exemplarisk, sätts på hårda prov.

NÅGRA FÖRSLAG TILL TOLKNING

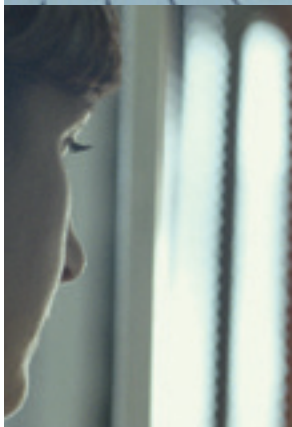
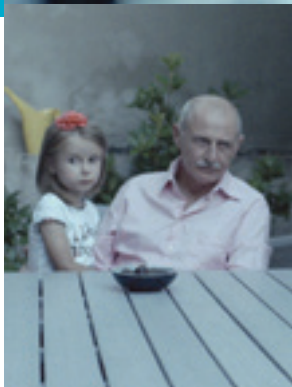
Filmen skildrar en person med problem i privatlivet – hon har en skuld som ska återbetalas – och i arbetslivet – där hon inte tolererar att en stöld i klassrummet förblir ostraffad. Dessa två trådar, som vid första anblick inte har med varandra att göra, flätas samman i slutet av filmen.

EN KVINNA MED MORALISK INTEGRITET

Filmen börjar med att en elev i klassen får sin plånbok stulen. I plånboken fanns pengar till skollunchen i matsalen. Nade, läraren, säger åt klasskamraterna att tömma sina väskor och låta den bestulna flickan söka igenom innehållet för att försöka hitta sin plånbok. Genomsökningen är fruktlös, och Nade uppmanar då alla att vara med i en insamling för att kompensera för förlusten. Hon är själv den första att bidra. Vid lektionens slut kungör hon att hon ger tjuven en chans att göra rätt för sig: hon sätter fast ett tomt kuvert på väggen där tjuven anonymt kan placera pengarna från bytet. På nästa lektion kontrollerar hon innehållet i kuvertet, men det enda som faller ut är en fimp, vilket framkallar skrattsalvor i klassen. Nade förklarar då att hon inte kommer att låta stölden förbli ostraffad.

Dessa två öppningsscener visar en person med utpräglad rättskänsla och en högst moralisk syn på läraryrket. Nade är inte där bara för att undervisa i engelska utan även för att uppfostra eleverna: slå vakt om värden, i detta fall ärlighet och rättvisa, och få dem respekterade. Detta ideal sätter hon mycket högt. Allt hon gör och säger i samband med stölden tycks beröra henne personligen.

Nades personlighet framställs också som tämligen sträng och manisk: hon ordnar skrivböckerna i perfekta rader och plockar upp skräp från gatan och lägger det i soptunnan. Hennes klädsel är alltid oklanderlig, och när hon besöker sin mors grav tar hon fram en näsduk som hon viker upp innan hon sätter sig på den.





Inför de svårigheter som tornar upp sig framför henne ser hon ut att ha fullständig kontroll över sig själv och sina känslor, som om hon lägger dem åt sidan för att analysera och hantera situationen på ett rationellt sätt. Vare sig det handlar om stölden i klassrummet, en utmätningsman som meddelar den förestående försäljningen av hennes hus eller en uppdragsgivare som vägrar att betala ut hennes lön, står hon på sig utan att vackla, men bevarar sitt förnuft och lugn. Sammanfattningsvis kännetecknas Nade av sin moraliska rättskänsla och sina ideal om rättvisa och ordning, som hon står upp för på ett omedgörligt och självbehärskat sätt.

DEN OBETALDA SKULDEN



Avgifterna för huslånet har inte betalats, och Nades man har struntat i påminnelsebrevet. Om pengarna inte betalas in inom tre dagar kommer huset att bjudas ut till försäljning. Nade försöker först förhandla med banken, men det är lönlöst. Det återstår bara att försöka få fram pengarna. Nade kräver ut sin lön från en uppdragsgivare som ger henne texter att översätta, men återigen kammar hon noll. Nade vänder sig då till en pantlånare.

Knappt har hon löst detta problem förrän ett annat drabbar henne: uppdragsgivaren som hon översätter för går i konkurs och försvinner. Hon lär alltså inte få betalt för sitt arbete och ber därför om en förlängning av lånet till lånehajen, som erbjuder henne att betala tillbaka på ett oväntat sätt: genom att ge Mitko, lånehajens brorson, ett bättre betyg än han förtjänar. Nade befinner sig därmed i samma dilemma som den unge tjuven hon försökte sätta dit i början av filmen. Nu är det ombytta roller och hon tvingas ställa sig själv frågor. Vad drev pojken till att stjäla? Varför var hon så fast besluten att straffa honom?

PÅ DET FILMTEKNISKA PLANET



UROK (Läxan) innehåller ovanliga estetiska kvaliteter. Det är en fåordig film där åskådaren får göra en stor del av tolkningsarbetet själv. Nade är sparsam med orden, hon är inte särskilt vältalig och hennes ansikte är ganska uttryckslöst. Det är hennes handlingar och de situationer som hon går igenom som gör det möjligt för åskådaren att rekonstruera Nades mentala tillstånd, ge en innebörd åt hennes handlingar och slutligen förstå vad som händer, vad hon gör eller känner.

Filmens rytm tycks vara densamma som huvudpersonens: ömsom livlig och effektiv, rakt på sak; ömsom långsam, med tid för självrannsakan eller tvivel. Ur denna synvinkel kan man jämföra Nade med bröderna Dardennes *Rosetta* (Belgien, 1999) eller Thierrys rollkaraktär i *La Loi du marché* (Stéphane Brizé, Frankrike, 2015). Liksom Nade befinner sig båda i svårigheter och observerar omvärlden utan att deras tankar uttrycks i ord. Det är en stil som skulle kunna kallas dokumentär, med en samhällskritik som fördömer individualismen och det faktum att pengar står över moraliska värden och ideal.



ATT REFLEKTERA ÖVER

Filmens titel, *UROK (Läxan)*, syftar naturligtvis på huvudpersonens yrke. Men Nades historia och hennes ekonomiska svårigheter inbjuder även till andra, mer subtila, tolkningar av denna titel. Vilka andra tolkningar kan man göra av titeln? Vem läxar upp vem i den här historien?

Nade är en tvetydig personlighet som kan förefalla osympatisk för vissa på grund av sin stelbenthet, humurlöshet och yttre självbehärskning. Andra kan däremot känna en närhet till henne på grund av hennes moraliska värderingar, hennes värdighet och hennes sätt att angripa sina svårigheter. Vad tycker du om hennes person? Tycker du exempelvis att hennes uppfattning om rättvisa är allmängiltig?





ATT REFLEKTERA ÖVER

Skuldtemat återkommer ständigt i filmen. Nade har en skuld till banken, sedan till pantlånaren; fadern är "skyldig" sin hustru en gravsten; småtjuven är "skyldig" klassen pengar; Nades uppdragsgivare är "skyldig" henne betalning. Räntorna på skulden (kostnaden för tjänsten om man så vill) är naturligtvis av ekonomisk natur, men ibland även av moralisk eller psykologisk art. Denna moraliska kostnad är ibland orimlig och ter sig mer som en förödmjukelse. Slutligen befinner sig låntagaren i ett förhållande av livegenskap gentemot fordringsägaren. Kan du utveckla detta påstående och dra en parallell till staters skulder?

Anne Vervier

les grignoux



REGISSÖRER: Kristina Grozeva,
Petär Vältjanov
MANUS: Kristina Grozeva, Petär Vältjanov
SKÅDESPELARE: Margita Gosjeva,
Ivan Barnev, Ivanka Bratoeva, Ivan Savov,
Deja Todorova, Stefan Denoljubov
FOTO: Krum Rodriguez
PRODUCENTER: Kristina Grozeva,
Petär Vältjanov, Konstantina Stavrianou,
Rena Vougioukalou, Magdalena Ilieva
PRODUKTION: Abraxas Film Ltd, Graal films
och Little Wing
ÅR: 2014
LÄNGD: 105 min
GENRE: drama
LAND: Bulgarien, Grekland
ORIGINALSPRÅK: bulgariska





VÅRA HISTORIER BELYSTA MED FILMENS KÄNSLA

Europaparlamentet har glädjen att presentera de tre filmer som tävlar om LUX FILM PRIZE 2015:¹

MEDITERRANEA av Jonas Carpignano
(Italien, Frankrike, USA, Tyskland, Qatar)

MUSTANG av Deniz Gamze Ergüven
(Frankrike, Tyskland, Turkiet, Qatar)

UROK (LÄXAN) av Kristina Grozeva och Petăr Vältjanov
(Bulgarien, Grekland)

Dessa mångfasetterade berättelser – resultatet av unga talangfulla europeiska filmmakares stora engagemang och kreativitet – kommer att visas under fjärde upplagan av LUX FILM DAYS.²

¹ Lux-priset.

² Lux-filmdagarna.

LUX FILM PRIZE

Kulturen spelar en avgörande roll i byggandet av våra samhällen. Med detta i åtanke lanserade Europaparlamentet 2007 LUX FILM PRIZE med målet att öka spridningen av europeiska filmer över Europa och väcka gemensam europeisk debatt och diskussion om viktiga samhällsfrågor. LUX FILM PRIZE är ett unikt initiativ. Medan de flesta europeiska samproduktioner enbart visas i ursprungslandet och sällan sprids till andra länder, inte ens inom EU, ger LUX FILM PRIZE tre europeiska filmer den sällsynta möjligheten att textas på EU:s 24 officiella språk.

Vinnaren av LUX FILM PRIZE röstas fram av Europaparlamentets ledamöter och offentliggörs den 25 november 2015.

LUX FILM DAYS

LUX FILM PRIZE har även gett upphov till LUX FILM DAYS. Sedan 2012 har LUX FILM DAYS fört ut de tre filmer som tävlar om LUX FILM PRIZE till en bredare europeisk publik. Under LUX FILM DAYS är du välkommen att njuta av en bestående kulturupplevelse som inte känner några gränser. Från oktober till december 2015 kan du bli en del av en europeisk filmälskande publik och se *Mediterranea*, *Mustang* och *UROK (Läxan)* på något av EU:s 24 officiella språk. Glöm inte att rösta på din favoritfilm på vår webbsida luxprize.eu eller på vår Facebooksida!

PUBLIKENS OMNÄMNANDE

Vårt publikpris kallas Publikens omnämnande. Ta chansen att rösta på *Mediterranea*, *Mustang* eller *UROK (Läxan)*. Då är du med och tävlar om att få åka till internationella filmfestivalen i Karlovy Vary i juli 2016 på Europaparlamentets inbjudan och offentliggöra vinnaren av Publikens omnämnande.

TITTA,
DISKUTERA
& RÖSTA



@luxprize



#luxprize

LUX
PRIZE
.EU